

Za gospodarje

Maribor, dne 24. januarja 1934.

Nekaj o čevljih.

Po podeželskih cestah in potih se vidi v zadnjih par letih v blatu, prahu ali snegu vedno več novih sledov, odtiskov od podplatov iz gumija. V prejšnjih časih, ki so bili boljši, se je pa videlo odtiske od dobro podkovanega čevlja. Ti čevlji so bili iz usnja, torej iz produkta reje goveje živine. Cena goveji živini je bila vedno odvisna ne toliko od mesa, temveč od dviganja oziroma padanja cene surove kože. Pred par leti so se začeli uvažati čevlji z gumijastimi podplati, ki so nastopajočo krizo v naših krajih še povečali. Gumi je cenejši in radi tega so navidezno nizke cene ravno kmečko prebivalstvo v prvi vrsti zapeljale, da je seglo po teh izdelkih, a to v svojo največjo denarno in zdravstveno škodo. Povpraševanje po govejih kožah je padlo, ogromno pa je radi tega padla tudi cena goveji živini. Ako bi ta gumi, gumijasta drevesa, gojil naš kmet, ne pa velikanski inozemski velekapital na svojih nepreglednih plantažah za svoj nenasitni žep, bi bila še stvar delno v redu. Tako pa gre za to nadomestilo iz žepa posameznika, občine, banovine in nazadnje iz države, težko prislužen dinar na milijone v druge države, ki nikdar več ne krožijo doma. Ako primerjamo vrednost gumijaste ali usnjate obutve po kakovosti, vidimo, da drži usnjat, dobro narejen, podkovan čevljev dvakrat do štirikrat več kakor gumijast. Ljubezen do domačih izdelkov in surovin naj bi se dvignila in kriza bi se znatno omilila. Zavest, da je ceneje dati v isti namen letno enkrat 140 Din, kakor dvakrat 90 Din, naj bi prodrla v blagor vsega prebivalstva.

Geslo naj bi bilo: Gumi ni naša surovina, ne raste na naši zemlji, za izdelek čevljev, kateri so boljši in zdravejši, redimo našo govejo živino, zato odklanjamo vsako tujo navlako iz tujih kapitalističnih plantaž v našo finančno ter

zdravstveno škodo. Ako to geslo prodre, bi dobila goveja živina svojo normalno opravičeno dnevno ceno, ker bi bila velika zahteva po kožah. Ker je od surove do zgotovljene obutve precej dolga pot, a ta bi ne bila nič dražja, bi zgotovljena obutev ne imela prav nobene znatne podražitve.

Razven vsega navedenega in škodljivega za naše finance, posebno pa zdravja posameznika, bi bilo po par dobljenih pojasnilih iz zdravstvenega stališča gumijasta obutev nepriporočljiva, ako bi bila še ceneja ali tudi zastoj, pa o tem naj bi imeli besedo gg. zdravniki, kateri bi dali gotovo uničujoče spričevalo, kaj pomeni gumi za človeški organizem.

Mnenja smo, da je usnje za čevlje = gumi pa za avtomobile. Samo v usnjatem čevlju so lahko in ostanejo tako prepotrebne zdrave noge, katere nas nosijo po tem božjem svetu za kruhom.

Ljudski pravnik.

Nakup mlatilnice pri posredovalcu.

Rshr. — Leta 1929 ste kupili na razstavi od zastopnika inozemske tovarne bencinski motor s 3 konjskimi silami za mlatenje. Motor je veljal 14.000 Din. Že v nekaj dneh po nabavi ste opazili in spoznali, da je dobavljena mlatilnica za Vaš obrat preslaba. Z istim zastopnikom, s katerim ste sklenili prvo pogodbo, ste nato sklenili novo pogodbo za mlatilnico s 4 konjskimi silami. Ta je veljala 34.000 Din in je bilo dogovorjeno obročno odplačevanje. Na račun ste takoj plačali okrog 5000 Din. Še istega leta meseca oktobra pri mlatitvi ajde (hajdine) ste že spoznali, da tudi ta mlatilnica ne bo zadostovala, vsled česar ste se še meseca oktobra 1929 dogovorili z osebo, ki jo je poslal zastopnik tovarne k Vam in ki je bila navzoča tudi pri obeh prejšnjih pogodbah in ki je ob tej

prilike delala po naročilu in v imenu zastopnika tovarne, novo pogodbo za mlatilnico za 5 konjskih sil. Na to novo pogodbo sta z zastopnikom izrecno napisala, da se s to novo pogodbo prejšnja naročila stornirajo. Dobava mlatilnice s strojem je bila dogovorjena za takoj. Tovarna Vam strojev ni hotela poslati, čeprav imate pogodbo z zastopnikom, da bo tovarna vzela prejšnje stroje nazaj in nove takoj dobavila. Ker niste strojev iz nove pogodbe sprejeli v pogodbenem roku, ste dali prejšnje stroje tovarni na razpolago. Tovarna se sploh ni brigala za prvi motor, dočim je zastopnik terjal kupnino za drugi motor; vedno ste mu odgovorili, da se mora držati tretje sklenjene pogodbe. Zastopnik je nato zgubil zastopstvo, tovarna je pa šla v stečajno postopanje. Z dobavljeno mlatilnico ste mlatili vsako leto po 10 dni. Letos Vas je pa trdka začela tožiti na plačilo zneska 34.000 Din. Bili sta že dve razpravi in imate zastopnika. Vprašate, ali Vas tovarna lahko toži, ker je preteklo že 4 leta, ali smete stroje prodati in ali lahko pričakujete uspeh v tekoči pravdi. — Po našem mnenju je terjatev tovarne že zastarela, ker so od časa sklenitve pogodbe pretekla tri leta in ker niste obstoja dolga nikdar priznali, čeprav Vas je zastopnik večkrat opominjal. Ako bo sodišče sprejelo ugovor zastaranja, bote pravdo dobili popolnoma sigurno. Ako pa ne bo sodišče ugotovilo zastaranja, pač pa vse ostalo, kakor ste navedli, po našem mnenju ne stoji stvar za Vas neugodno, ako je trgovski običaj, da zastopnik v teh vrstah trgovske branše tudi sklepa trgovske posle, ne pa samo posreduje. To se bo tudi izkazalo s tem, ako je na naročilnici zaznamek, da posredovalec ni upravičen za sklep pogodb. Ako tega ni, potem smo mnenja, da je bil posredovalec upravičen sklepati pogodbe in s tem tudi pogodbe razveljaviti in skleniti nove. Če bo tako dokazano, ne bote pravde zgubili, to je ne bode treba plačati kupnine za stroje iz druge pogodbe. Strojev ne smete prodati. Kako bo pravda izpadla, ne moremo točno povedati, ker ne vemo, kaj vse bo sodišče ugotovilo. Ugovarjajte vse pravočasno! Glede tretje pogodbe bo važno tudi, kako ste dogovorili plačilo in kaj

ste dogovorili glede uporabe starih strojev. Ako ste jih rabili brez dovoljenja, odgovarjate za škodo na strojih in njih uporabo. Če se da stvar rešiti za Vas ugodno s poravnavo, jo sklenite, ker lahko nastanejo še nove pravde.

Plačevanje obrtnega davka. Slajobo. — Stari ste že 63 let, a še vedno izvršujete kake malenkosti v svoji kolarski obrti. Radi bi vedeli, če morate tudi še plačati obrtni davek, ali če se Vam isti lahko zniža ali pa ves odpiše. — Izvrševanje kolarstva, čeprav samo malenkosti, in to v namenu, da se od tega preživljate, je podvrženo obdavčenju. Plačati bote morali obrtni davek toliko časa, dokler bote samostojno izvrševali kolarstvo. Davek se odmeri po Vaših dohodkih; ako bo za podlago vzet previsok znesek, se pritožite pravočasno, to je v 30 dneh, ko se Vam je priobčil odlok. Ako ste ta rok zamudili, bote morali za lani davek plačati. Ako ne bote plačali zlepega, bodo rubili in prodali, če bodo pri Vas kaj dobili. Ako pa ničesar nimate, Vam tudi ne bodo mogli ničesar vzeti. Zaprti zaradi tega ne bote.

Kmečka zaščita in plačilo viničarjev. Tojaku. — Viničarju dolgujete mezdo, ki mu je v teh težkih časih ne morete plačati. Vprašate, če Vas sme tožiti na plačilo in če uživate kmečko zaščito? — Noben zakon Vas ne ščiti, da bi lahko odložili plačilo zaslužene mezde viničarju, iz česar sledi, da lahko zahteva viničar sklicanje viničarske komisije in Vas na to, ako ne pride do sporazuma, toži pred rednim sodiščem. Ako še na to ne bote plačali, bo lahko rubil in prodal zarubljene predmete. Z vsem tem pa bi imeli samo nepotrebne in precej velike stroške. Ne pustite tedaj stvari priti tako daleč, da bi bila potrebna tožba, marveč skušajte izplačati svojemu viničarju zasluženno mezdo. Priznamo, da je hudo in težko Vam; priznati pa tudi morate, da je zelo hudo in težko viničarjem, ki poleg svojih rok nimajo razven otrok nobene zemlje ali kakega drugega dohodka. Izpolnite svojo krščansko dolžnost do viničarja ne zgolj vsled državnih postav, marveč iz globokega krščanskega prepričanja in ljubezni ter v zavesti, da ste za opravljeno delo dolžni dati pravično plačo.

Vojaške zadeve.

Hranilčev rok, preklic. L. M. O. p. I. Sinu, ki je bil oproščen kot hranilec, se je ta ugodnost odvzela; rekrutna komisija mu je sedaj odredila 9mesečni rok. Ali je to postopanje pravilno? — Vašemu sinu, kakor smo ugotovili po Vašem družinskem stanju, ne pripada hranilčev rok radi tega, ker živijo v Vaši družini za delo sposobne hčerke in ki štejejo po novem zakonu v rodino. Vsako Vaše sumničenje je brez podlage. Glede drugega slučaja, ki ga navajate, je prav gotovo to, da je dotičnik prekoračil 27. leto starosti in s tem tudi po zakonu zadostil vojaški dolžnosti.

Skrajšanje roka. F. V. P. — Skrajšani rok pripada vsakemu družinskemu članu rekrutu, če dokaže, da sta dva starejša brata odslužila polni rok v kadru. Ker sta, kakor navajate, četrti in peti brat odslužila polne roke (18 mesecev), pripada šestemu skrajšani rok. Prošnjo za priznanje skrajšanega roka z dokazi o vojaški službi vseh predhodnih članov (sinov), kolekovano s 25 Din, naslovite na pristojni vojni okrug.

Preklic hranilčevega roka. A. M. R. v S. d. — Sem oženjen in oče 1 otroka. Ali bom oproščen vojaške službe? — V slučaju, da ste se poročili pred rekrutovanjem (usposobljenjem) in da dokažete z zdravniškim spričevalom banov, zdravnika, da je žena za vsako pridobitno delo nesposobna, Vam bo pristojni vojni okrug na vloženo prošnjo priznal ugodnost hranilca in Vas opréstil vojaške službe v stalnem kadru, razen če živite v skupnem gospodinjstvu s stariši. Prošnjo, kolekovano s 25 Din, priložite: družinsko pojasnilo, davčno potrdilo in zdravniško spričevalo o nesposobnosti žene.

Služenje pri obmejni četi. Š. F. V. — Isto kar za M. H. v številki od dne 10. januarja t. l.

Služba pri orožnikih. L. K. Z. p. G. R. — Sin, ki je odslužil vojaški rok brez kazni, želi k orožnikom. Kakšni so pogoji za sprejem? — Odgovor na to vprašanje najdete v številki z dne 3. januarja pod F. K. T. Sv. Bolfank v Sl. g.

Policijski služba, sprejem. J. K. R. — Sin, star 24 let, želi vstopiti v policijsko službo, ker je vojaščino odslužil. Ali bo

sprejet? — Predvsem omenjamo, da se mesta policijskih stražnikov razpišejo v »Službenem listu« in bo sama prošnja, če ni razpisanih mest, težko ugodno rešena. Kandidat za policijskega stražnika in agenta mora izpolnjevati te-le pogoje: 1. da je državljan kr. Jugoslavije. 2. Da je dovršil 21. leto in še ni prekoračil 30. leta starosti. 3. Da je telesno in duševno zdrav. 4. Da je ne- oženjen ali vdovec brez otrok ali sodno ločen od žene brez otrok. 5. Da je ne- omadeževanega vedenja in preteklosti. 6. Da zna čitati, pisati in računati. 7. Da se pismeno zaveže, ostati v policijski službi najmanj tri leta in v primeru samovoljne oddelitve iz službe plačati državni blagajni polovico onih prejemkov, ki bi jih prejel tekom one dobe, ki je ne odsluži. Razen tega mora biti kandidat za policijskega stražnika 164 cm visok in imeti odsluženi rok v stalnem kadru v eni izmed glavnih vrst orožja vojske in mornarice. Prošnjo je nasloviti na kr. bansko upravo Dravske banovine v Ljubljani.

Gospodarska vprašanja in odgovori.

Vprašanje F. B. iz O. in več drugih vprašalcev: **Kako se imenuje sredstvo za pokončavanje žitnih žizkov, ki zelo hitro izhlapeva? Kako se rabi?** — Odgovor: To sredstvo je ogljikov žveplec. Ako hočete z njim zatirati žitne žizke, spravite žito v posodo, ki se da neprodno zapreti, ter nalijte na vsakih 10 kg žita 1 dkg ogljikovega žvepleca. Posodo pustite zaprto več dni. Ker je pa za to treba velike in trdne posode in ker je z ogljikovim žveplecem vsled njegove velike vnetljivosti (z gorečo lučjo ali z vžgalico sploh ne smete blizu) nevarno delati, Vam priporočamo, da se raje poslužite drugih sredstev. Če je žito napadeno od malega hroščka žitnega rilčkarja, ga najlažje očistite poleti, ko je najmanj žita v shrambi, ako denete vse žito v vročo krušno peč, takoj ko poberete iz nje kruh, ali pa v sadno sušilnico. Temperatura mora znašati vsaj 50°C. Izprazniti morate tako celo shrambo, obenem jo pa temeljito razkužiti, in sicer zidane ali cementne dele z močnim apnenim beležem, lesene dele pa z

močnim lugom. Vreče operete v lugu. Ako pa je v Vašem žitu žitni molj (majhen metuljček oziroma goseničica), ga zatirajte na isti način, samo avgusta meseca. Pozimi žito velikokrat presejajte, Natančneje o tem čitajte v knjigi »Splošno poljedelstvo«, ki je izšla pri Družbi sv. Mohorja.

Razna obvestila.

Splošni kmetijski tečaj pri Veliki Nedelji. To zimo se je nameravala ustanoviti stalna kmetijsko-nadaljevalna šola. Ker se pa radi premalega števila priglasičencev ta ni mogla ustanoviti, se vrši zato splošen kmetijski tečaj, ki je pričel dne 18. januarja in bo trajal do 3. marca t. l. Prireja ga sresko načelstvo v Ptuj, na katerem predavajo priznani strokovnjaki. Predavanja se vrše večinoma ob četrtkih in vedno v šoli pri Veliki Nedelji. Na ta tečaj so vabljeni vsi kmetijski gospodarji in sinovi ter tudi oni, ki se zanimajo za kmetijska vprašanja. Predavanja se vrše vsakokrat popoldne od dveh do šestih. Priidite, ne bo vam žal!

Na občnem zboru Živinorejske zadruge za Slovenske gorice pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, ki se bo vršil, kakor smo že poročali, v nedeljo dne 4. svečana, ob 8. uri zjutraj v posojilnični dvorani pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, bo predaval živinorejski referent g. Martin Zupanc o živinoreji. Ker se bo razpravljalo na občnem zboru o zelo važnih vprašanjih zadruge, kakor tudi o povzdigu živinoreje v Slovenskih goricah, ter bo predavanje g. živinorejskega referenta živinorejce gotovo zanimalo, naj bi se občnega zbora vsi živinorejci Slovenskih goric, tudi nečlani zadruge, udeležili v kar največjem številu. Živinoreja je panoga kmetijstva, iz katere črpa podeželsko prebivalstvo v današnjih težkih časih primeroma še največje dohodke. Z združenimi močmi homo dosegli stari sloves slovenjegoriške živine.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg 20. januarja 1934. Pripljenih je bilo 159 zaklanih svinj, cena mesu 11—12 Din, špehu 12—13; pripeljali so sena 18 vozov po 30—45 (100 kg), ota-

ve 6 po 30—35, lucerne 1 po 35, slame pšenične 2 po 25, ržene 2 po 25, ovsene 3 po 28; krompirja 9 vozov s 148 vrečami po 0.75—1, čebule 1 voz s 35 vrečami po 1.50—2, cene česnu 8—10, zelju gl. (3 voze) 1—2, zelju kislemu 3, kisli repi 1.25—2, jabolkom 4—7, bruskam 4—6, suhim slivam 8—10, orehom celim 9—10, luščenicim 30—32, mleku 1.75—2.25, smetani 10—12, maslu surovemu 16—20, čajnemu 28—30, kuhanemu 18—20, domačemu siru 5—6, jajcem 1—1.25. Kokoši 138 po 20—30, piščancev 526 po 25—55 (par), gosi 11 po 40—60, puranov 77 po 40—70, rac 6 po 20—25, domačih zajcev 24 po 5—30. Pšenice 16 vreč po 1.25, rži 10 po 1, ječmena 12 po 1, koruze 18 po 1—1.25, ovs 16 po 0.75—1, prosa 8 po 1.25, ajde 6 po 1, ajd. pšena 6 po 3—3.50, fižola 17 po 2.50—3 D.

Mariborski svinjski sejem 19. 1. 1934. Na ta svinjski sejem je bilo prignanih 89 svinj. Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 90—115 Din, 7—9 tednov stari 150—180 Din, 3—4 mesece stari 100—260 Din, 5—7 mesecev stari 350—380 Din, 8—10 mesecev stari 450—550 Din, 1 leto stari 680—750 Din, 1 kg žive teže 7—8.50 Din, 1 kg mrtve teže 9.50—10.50 Din. — Prodanih je bilo 39 svinj.

Vrednost denarja. Ko smo zadnjič objavili vrednost denarja, je zaradi pomanjkanja prostora izostalo navodilo, da se k številkam, ki so bile objavljene, mora še dodati 28.5% dodatek, da se dobi prava vrednost denarja. Poleg tega moramo poročati, da se v raznih gospodarskih listih sedaj mnogo piše tudi o tem, da naj se tudi na borzi označuje vrednost našega denarja tako kot je, ker je ljudem težko preračunavati teh 28.5% dodatka in se še ne zadene pravo, ker dejansko je treba vzeti okrog 40% dodatka. Prave cene tujega denarja so danes sledeče: avstrijski šiling je 9.15 Din, nemška reichsmarka je 18 Din, italijanska lira je 4.20 Din, ameriški dolar je okoli 44 Din, francoski frank je okoli 3 Din, češka krona je okoli 2.20 D, švicarski frank okoli 15 Din. — Ako ima kdo tujo valuto, jo je po zakonu dolžen prodati, če jo pač hoče prodati, le pooblaščenim denarnim zavodom ali pa naravnost Narodni banki. Tu se pa plačuje tako kot je uradni kurz in še 28.5% dodatka.